

מהדורה למורה – מפתח תשובות

📚 לשון • חט״ב – מהדורה למורה

מפתח לכל 3 המסלולים (רגיל • חנ״מ • עולים) ולכל המשחקים בחוברות התלמיד

מסלול רגיל

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: אות השימוש ב׳ – אות השימוש ב׳. כשהיא באה לפני מילה מיודעת, ה״א הידיעה נבלעת, ותנועתה עוברת אליה: בְּ + הַספרייה = בַּספרייה. הסמיכות רק מזיזה את הה״א ("ספר הילדים"), ולא מעלימה אותה.

1. השוו בין "הספרייה גדולה" לבין "ישבנו בַּספרייה". מה השתנה במילה עצמה? ← נוספה ב׳ לפניה, והב׳ מנוקדת בפתח (שולל: צורת הרבים, שם התואר)
2. בצירוף "ספר הילדים" ה״א הידיעה "עברה מילה קדימה". לאן היא עברה? ← אל המילה השנייה – הסומך (שולל: הסמיכות)
3. מה מלמד הפתח שמתחת לב׳ ב"בַּספרייה" וב"בַּמדף"? ← שה״א הידיעה "התחבאה" בתנועה: בְּ + הַ = בַּ (שולל: שם התואר)

🗝️ צופן

1. מאפייה
2. טבח
3. בצק
4. תבנית
5. מקצוע

המסר: פיצחתם! שורש + משקל = מילה חדשה ומלאת ריח.

🗺️ תחנות – קוד: שורש

1. הספרייה: הָעִיר → ש
2. פינת הסמיכות: ספרייה ↔ ספריית בית הספר • חדר ↔ חדר המורים • מורה ↔ מורת הכיתה • שמלה ↔ שמלת ערב → ו
3. המאפייה: טבח ↔ קַטָּל – בעלי מקצוע • מכבסה ↔ מִקְטָלָה – מקום • בצק ↔ קֶטֶל – משקל סגולי • מקצוע ↔ מִקְטוֹל → ר
4. אות הדגש: כף → ש

⏳🗂️ מיון

- דגש קל: ב׳ בתחילת "בית" • פ׳ בתחילת "פרח" • כ׳ בתחילת "כלב" • ת׳ בתחילת "תמר"
- רפה: ב׳ בסוף "חלב" • כ׳ באמצע "רכב" • פ׳ בסוף "כף"

- שם עצם: מאפייה • בצק • תנור • שקית
- שם תואר: חמים • טרי • ריחני

1. ספרי
2. ספרך
3. ספרו
4. ספרנו
5. ספרם

נחשו ובדקו

1. מאיפה כדאי להתחיל? ← לבחור שורש שקשור למשמעות. ההמשך: התלמידים בחרו בשורש ס־מ־ן – כמו סימן, סימון ומסומן.
2. איזה משקל יתאים? ← מַקְטֵל – כמו מַזְלֵג ומַפְתֵּחַ. ההמשך: יצאה המילה "מַסְמֵן". "נשמע כמו כלי אמיתי!" צחק יואב.
3. מה יחליטו? ← מסמנים; מסמן המשימה. ההמשך: התלמידים בדקו: מַזְלֵג – מַזְלְגוֹת, מַפְתֵּחַ – מַפְתְּחוֹת. "אולי גם מסמנות?" שאלה מיקה. הכיתה הצביעה על "מסמנים", ובסמיכות – "מסמן המשימה".
4. מה כתוב בשלט? ← "לכל משימה – מסמן משלה!". ההמשך: השלט נשאר עד סוף השנה, ותלמידים מכיתות אחרות התחילו להשתמש במילה. "ככה נולדת שפה," אמרה המורה.

יוצא דופן

1. שולחן – הוא אינו במשקל קַטָל של בעלי מקצוע
2. מחברת – היא אינה מקום – אף שהיא נראית דומה
3. הַבַּיִת – ה"א הידיעה בפתח ואחריה דגש, כי ב' אינה גרונית
4. ספרייה – היא בצורת נפרד ולא נסמך
5. כתר – השורש שלו שונה: כ־ת־ר ולא כ־ת־ב

משחקי סיום

טריוויה: 1) שהיא כנראה שם של כלי או מכשיר • 2) כי ה"א הידיעה נבלעת אחרי אות השימוש ב • 3) על „הכיתה", כי בסמיכות היא באה על הסומך • 4) כולן במשקל קַטָל ומציינות בעלי מקצוע • 5) ספרייה חדש • 6) „בית" היא צורת נסמך שהשתנתה

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) נכון • 7) לא נכון • 8) נכון • 9) לא נכון • 10) לא נכון

מחסן מילים: (1) שורש • (2) משקל • (3) נסמך • (4) סומך • (5) נטיית שם

בלש הניסוח: בהספרייה → בספרייה • הספרנית הנחמד → הספרנית הנחמדה • המדפי ספרים → מדפי הספרים • שלושה ספרים חדשות → שלושה ספרים חדשים • שתיים כרטיסי קורא → שני כרטיסי קורא

מסלול חנ"מ

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: האות ב׳ – האות ב׳! ב + הספרייה = בספרייה. ה"א הידיעה נבלעת. 🎉

1. האם "ספרייה" ברבים? ← לא, היא ביחיד (שולל: צורת הרבים)
2. מה נוסף לפני המילה? ← האות ב׳ (שולל: שם התואר)

🗝️ צופן

1. בצק
2. תנור
3. חלות

המסר: כל הכבוד! פיצחתם את צופן המאפייה. 🍞

🗺️ תחנות – קוד: מילה

1. ה"א הידיעה: הספר → מ
2. רבים: ספרים → י
3. שם תואר: טרי → ל
4. סמיכות: חדר מורים → ה

⏳🗂️ מיון

1. הילדים
2. הלכו
3. לספרייה
4. החדשה

- שם עצם 📦: תנור • ספר • כיתה
- שם תואר 🎨: חם • חדש • גדולה

🔮 נחשו ובדקו

1. מה יוסיפו? ← "ברוכים הבאים". ההמשך: כתבו: "ברוכים הבאים לכיתה ח׳1!" 😊
2. איזו מילה מתאימה? ← השמחה. ההמשך: כתבו: "הכיתה השמחה שלנו". 🎉
3. מה יכתבו על הדלת? ← "חדר משחקים". ההמשך: כתבו: "חדר משחקים". 🎲 זו סמיכות.

יוצא דופן

1. חם – זה שם תואר, לא דבר
2. ילדה – אין לה ה"א הידיעה
3. ספר – הוא ביחיד, לא ברבים

משחקי סיום

טריוויה: 1) כ-ת-ב • 2) ספרים חדשים • 3) על המילה השנייה • 4) כלי

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) לא נכון

מחסן מילים: (1) שורש • (2) סמיכות • (3) תואר

בלש הניסוח: בהספרייה → בספרייה • מדפים גבוה → מדפים גבוהים • בהפינה → בפינה

מסלול עולים חדשים

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: כתר – כתר! כתר שמים על הראש. אין בו כתיבה. השורש שלו הוא כ־ת־ר, לא כ־ת־ב.

1. מה עושים עם מכתב? ← כותבים ושולחים אותו (שולל: מכתב)
2. מה כותבים על המעטפה? ← כתובת (שולל: כתובת)
3. מה עושה כתב בעיתון? ← כותב (שולל: כתב)

🗝️ צופן

1. מכתב
2. כתובת
3. אולפן
4. מאפייה

המסר: כל הכבוד! עכשיו אתם קוראים את העיר בעברית.

🗺️ תחנות – קוד: עברית

1. כיתת האולפן: כ־ת־ב → ע
2. פינת הרבים: ספר ↔ ספרים • ילדה ↔ ילדות • שולחן ↔ שולחנות • עיר ↔ ערים → ב
3. פינת ה״א: ספר ↔ ספר כלשהו, לא ידוע • הספר ↔ ספר ידוע ומסוים • בספר ↔ בתוך הספר: ב + ה → ר
4. המאפייה: מאפייה → י
5. הדואר: מכתב → ת

⏳🗂️ מיון

1. אני
2. כותבת
3. מכתב
4. לחברה
5. שלי

- כ־ת־ב ✍️: מכתב • כתובת • כותבת
- ס־פ־ר 📚: ספר • ספרייה • מספר

נחשו ובדקו

1. מה יש שם? ← מקום שמסתפרים בו. ההמשך: אנה נכנסת. יש שם כיסאות ומספריים. "אה! כאן מסתפרים!" ✂️
2. מה עושים במכבסה? ← מכבסים בגדים. ההמשך: נכון! אנה מביאה לשם את המעיל שלה. 🧥
3. מה המילה? ← מאפייה. ההמשך: זו מאפייה! אנה קונה לחמנייה. "עכשיו אני קוראת את העיר," היא צוחקת.

יוצא דופן

1. ספר – הוא לא מהשורש כ־ת־ב
2. מורה – היא לא מקום, היא אדם
3. ילד – הוא ביחיד
4. בית – אין לו ה"א הידיעה

משחקי סיום

טריוויה: 1) כ-ת-ב • 2) כי כבר דיברנו עליה, היא מוכרת • 3) ספרים חדשים • 4) תבנית אחת עוזרת לנחש משמעות • 5) היא מסבירה איזה ארון

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) לא נכון • 7) נכון • 8) לא נכון

מחסן מילים: (1) אבל • (2) לכן • (3) קודם • (4) עכשיו

בלש הניסוח: בהספרייה → בספרייה • הספרנית הנחמד → הספרנית הנחמדה • שני ספרים חדשות → שני ספרים חדשים • הקריאה השקט → הקריאה השקטה

לוודא

- ה"א הידיעה לפני ח/ה – פתח בלי דגש (הַחַלּוֹן); לפני א/ע/ר – קמץ – לוודא ניסוח בכיתה
- משקל המילה "מאפייה" (מַאֲפִיָּה) – הוצגה כמילת מקום הפותחת במ', לא כמשקל מדויק
- "מסמן" – מילה שהומצאה בסיפור, אינה מילה תקנית
- נטיית "ספרך" – בלי ניקוד יכולה להיות זכר או נקבה
- דוגמאות המשקלים (מַקְטֵל לכלים, קַטָּל לבעלי מקצוע, קַטָּלָת למחלות) – נטייה רווחת ולא כלל מוחלט
- תנועת ה"א הידיעה לפני אותיות גרוניות (הָאוֹר, הָעִיר, הֶחָג?) – לוודא דוגמאות בניקוד מלא לפני הדפסה
- הסימולציה „ועד המילים" – כפר דמיוני, 1920; אין בה דמויות היסטוריות